

Novoměstský Novocantus je záležitostí mužů

V amatérském pěveckém sboru může zpívat téměř každý, chce to jen přečkat počáteční fázi nejistoty, tvrdí sbormistr **František Ostrý**

PŘI KONCERTĚ. Mužský pěvecký sbor vznikl v Novém Městě na Moravě na jaře letošního roku. Všichni členové se shodli na tom, že dají přednost duchovní hudbě. Výběr samotných skladeb je ovšem privilegium sbormistra Františka Ostrého, který na zkoušky do evangelického kostela dojíždí z Rozseče nad Kunštátem. Foto: archiv Františka Ostrého

HELENA ZELENÁ KRÍŽOVÁ

Nové Město na Moravě – Pěveckých sborů a zvláště těch ryze mužských je jako onoho pověstného šafránu. Většina z nich vymizela, několik málo přetrvává. Přesto se zpívání ve sboru i v dnešní době lidé věnují.

V Novém Městě na Moravě se muži – sboristé sešli poprvé letos na jaře a od té doby společně zpívají pořád. Už mají za sebou i několik koncertních vystoupení.

A jak vlastně myšlenka založit mužský pěvecký sbor v Novém Městě na Moravě vznikla?

„V podstatě dohodou několika členů, kteří spolu již dříve zpívali v jiném mužském sboru. Ti mě oslovili, jestli bych je nechtěl vést, a protože jsem je chtěl v této chvályhodné snaze podpořit, začali jsme na jaře zkoušet. Nové Město se nabízel z dvou důvodů. Jednak v něm a v jeho okolí bydlí většina členů, jednak zde byla možnost najít zkušenou, což je velmi podstatná věc.“ připomenul začátky sbormistr František Ostrý.

Říkal jste, že vás oslovili. Jaké jsou vaše dřívější zkušenosti? A kde vás vlastně našli, nejste z Nového Města, dojíždíte z Rozseče nad Kunštátem.

Sborovým zpěvem se zabývám dlouhodobě. Co se týče vyloučené sbormistrovství, tak jsem šest let vedl chrámový sbor v Olešnici. Kromě Novocantu diriguji ještě smíšený sbor Tacet při farním kostele svatého Stanislava v Kunštátě a smíšený sbor Janáček v Boskovicích. Vznik Novocantu byl celkem komplikovaný, ale pamatuji si, že mě oslovil Jiří Drdla, se kterým jsme se už dříve párkrát setkali při nějaké hudební produkci.

Jak vznikl název Novocantus?

Název byla problematická věc. Chtěli jsme něco, co by dobře znělo, vypadalo a bylo nám vlastní. Měli jsme několik variant, ale nakonec byla nejlepší tato. Jednak odkazuje na latinský termín cantus firmus neboli hlavní hlas, hlavní zpěv, jednak odkazuje na Nové Město.

Proč je novoměstský sbor pouze mužský?

Sbor je mužský z toho důvodu, že od samého počátku byl takto plánován samotnými zakládajícími členy. Ne že bychom neměli rádi ženy, ale mužský sbor má určitá svoje specifika, kterými se liší od ženského i smíšeného sboru. Je to především témbrová kvalita a sounáležitost výsledného zvuku. Mužský hlas

je díky přírodním danostem barevně bohatší než ženský. V 19. století bylo dokonce mužských sborů více než smíšených. Dnes je ale mužský sbor vzácností. Napadá mě například věhlasné Pěvecké sdružení moravských učitelů a brněnské sbory Moravan a Láska opravdívá. Smíšených sborů bych možná dovedl vyjmenovat desítky.

Můžete mi, coby naprostému laikovi, vysvětlit pojmy témbrová kvalita a sounáležitost výsledného zvuku?

Můžu to zkusit. Témbra je barva tónu, barva hlasu. Chtěl jsem tím říci, že barvy hlasů v mužském sboru si jsou navzájem blízké a dohromady působí kompaktnějším dojmem než ve sboru smíšeném.

Proč si myslíte, že mužské pěvecké sbory už takřka vymizely?

Tuto otázku není možné zodpovědět pouze z hlediska mužských sborů. Jedná se o záležitost sborového zpěvu obecně. Velký rozkvět sborového zpěvu byl v 19. století. Počátkem 20. století tento trend pokračoval, ale postupem času začaly sbory ubývat vlivem společenských a politických změn. Ke konci 20. století už bylo sborů poměrně málo ve srovnání s předchozí dobou a sami zpěváci preferovali a dosud preferují spíše smíšené sbory, které mají bohatší repertoár a sociální pestrost skupiny. Je tedy logické, že nejprve začaly mizet mužské a ženské sbory. Přestože sborů obecně ubylo, patříme v tomto ke světovým velmocím. Pokud je náš národ v něčem nejlepší, není to hokej ani konzumace piva, ale sborový zpěv.

„Ne že bychom neměli rádi ženy, ale mužský sbor má určitá svoje specifika, kterými se liší od ženského i smíšeného sboru. Je to především témbrová kvalita a sounáležitost výsledného zvuku. Mužský hlas je díky přírodním danostem barevně bohatší než ženský.“

I přesto, že jich máme tak málo? Jak je tomu ve světě?

I přesto. Ve světě je to velmi různé a zodpovědět tuto otázku přesně by vyžadovalo rozsáhlý výzkum. Myslím ale, že v zahraničí nemají tolik ama-

térských sborových těles jako u nás. U nás i v malé vesničce může existovat chrámový sbor. Pokud se podíváme na profesionální tělesa, tak ta naše jsou součástí světové špičky. Vzpomeňme na dětský sbor Bambini di Praga a brněnskou Kantilenu, chlapecký sbor Boni Pueri a další. Můžeme vyjmenovat celou řadu dalších českých sborů různých kategorií se světovým jménem. Výborný sbor má například také brněnská opera.

Vaše seskupení je historicky prvním mužským sborem v Novém Městě na Moravě, nebo jste navázali už na nějakou dřívější tradici?

Navázat na tradici nebylo naším cílem, nebo alespoň ne mým. Určitě by ale bylo zajímavé se o hudební historii Nového Města něco dozvědět. Někteří členové sboru spolu dříve už zpívali v mužském sboru v Jimramově.

Kolik máte členů?

Členů máme momentálně čtrnáct. Není to ideální. Představoval bych si, že zpěváků bude dvacet a více, aby byl zvuk mohutnější a lépe vyhovoval repertoáru pro mužské sbory. Rádi bychom přijali nové členy, pokud budou nějakí zájemci.

Je těžké nalákat muže do pěveckého sboru?

Obecně je těžké nalákat kohokoli do sboru, protože všichni mají strach, že jim to nepůjde, tak to raději ani nezkusí. V amatérském sboru ale může zpívat téměř každý, chce to jen přečkat počáteční fázi nejistoty. S lákáním lidí do sboru mám větší zkušenosti ze smíšených sborů. Je pravda, že ve sborech zpívají více ženy, ale nemůžu říct, že by lákání mužů bylo zásadně obtížnější. Osobně bych řekl, že ženy chodí do sborů spíše kvůli společnosti a estetické zážitkům, u mužů převládá více smysluplné aktivity. Nelze to však striktně paušalizovat.

Říkal jste, že ve sboru může zpívat téměř každý. Ale nějaké předpoklady sborista určitě mít musí, například hudební sluch, ne?

Rekl bych, že hlavním předpokladem je chuť do toho jít. A potom záleží také na úrovni sboru. Pokud je sbor špičkový, vybírá si sbormistr úpravu provést bez narušení struktury díla, což jistě není žádoucí.

ter které mu umožňují koexistovat s hudbou. Jsou vlastní každému člověku a liší se mírou nadání a především praktickou zkušeností. Pokud toto člověk nemá, jedná se o nějakou nemoc, poruchu, dismuzii apod., a to se objevuje málo. Zpívat tedy může prakticky každý.

„To, co se lidově nazývá ‚hudebním sluchem‘, můžeme označit jako hudebnost a to je soubor především psychických vlastností člověka, které mu umožňují koexistovat s hudbou. Jsou vlastní každému člověku a liší se mírou nadání a především praktickou zkušeností. Pokud toto člověk nemá, jedná se o nějakou nemoc, poruchu, dismuzii apod.“

Jaký je váš repertoár?

Naš repertoár bychom mohli zařadit do několika okruhů. Všichni jsme se shodli, že chceme zpívat duchovní tvorbu. Tomuto požadavku nejlépe vyhovuje renesanční hudba. V době renesance byly totiž při chrámech a školách mužské či mužskochlapecké sbory běžné a z tohoto období je dostatek velmi kvalitní hudby české proveniencie. Dalším okruhem je tradiční český repertoár pro mužský sbor z 19. a z počátku 20. století. Sem spadá například tvorba Leoše Janáčka.

A další okruhy?

Třetím okruhem, na který se chci zaměřit, je tvorba autorů dnešní doby. Na vánočních koncertech jsme zpívali úpravu lidových koled od Antonína Tučapského, který minulý rok zemřel. Chceme mu tím vzdát hold, protože byl jedním z nejvýznamnějších skladatelů pro všechny typy sborů v poslední době. No a posledním okruhem jsou úpravy ženských a smíšených sborů pro mužský sbor. Někdy takto vzniknou zajímavé kusy, ale je třeba být opatrný. Ne vždy je možné takovou úpravu provést bez narušení struktury díla, což jistě není žádoucí.

Kde míváte zkoušky?

Zkoušky míváme v presbyterně evangelického chrámu v Novém Městě, kde nám byly

laskavě nabídnuty prostory k užívání.

Pro sbor je určité důležitá akustika, vybíráte si místa, kde budete zpívat?

Samozřejmě akustika je velmi důležitá. Proto často zpíváme v kostelech. Když děláme koncert, je ale důležitější publikum. Na mnoha místech je vhodné publikum, ale mizerná akustika, avšak není možnost jiných prostorů. Potom zpíváme někdy i v nevhodných podmínkách, což se samozřejmě projeví na našem výkonu. Ovšem takový ústupěk někdy udělat musíme.

Jaké je rozložení hlasů ve vašem sboru?

Máme tři první tenory, tři druhé tenory, čtyři první basy a čtyři druhé basy. Bohužel se stává, že někdo odpadne například ze zdravotních důvodů.

Jakým způsobem to pak řešíte? Zrušíte koncert, nebo oslovíte někoho odjinud, jestli si s vámi nechce zazpívat?

Tak pokud chybí například v prvním tenoru jeden člověk ze tří, zkusíme to bez něj. Kdyby ale chyběli už dva, pravděpodobně bych koncert zrušil. Oslovit někoho jiného je problematické. Musel by to být profesionál, aby se zvládl repertoár naučit sám a nerozbil nám to.

Jste všichni jenom amatéři, nebo mezi vás zabloudil i nějaký profesionál?

Najde se i zbloudilý profesionál. Osobně bych chtěl, aby se sbor přibližoval té profesionální sféře, ale to se ukáže.

Umíte všichni noty, nebo zpíváte podle sluchu?

Podle sluchu musíte zpívat, i když znáte noty. Myslím, že je tam i někdo, kdo noty moc neumí. Má to ale o to těžší, protože se vše musí naučit nazzpaměť a to zdržuje. Znalost not je v podstatě trivialita. Je to snazší než umět číst. Kdo chce, může se je naučit. Bohužel základní školy na tuto dovednost postupně rezignují.

Podle čeho vybíráte skladby? Je to kolektivní práce, nebo jde o privilegium sbormistra?

Skladby vybírám já s ohledem na koncerty, na schopnosti sboru a pochopitelně na to, co se mi líbí. Samozřejmě beru ohled na touhu zpěváků, ale rozhodnutí je moje.

Stalo se vám, že jste někdy vybral nějakou skladbu, která vašim sboristům takřka říká „nevoňla“?

V případě Novocantu ani ne, ale dříve ano. Záleží podle mě hlavně na tom, proč jim to

„nevoň“. Většinou ty důvody nejsou relevantní. Pokud zpěváci chtějí dělat dobrou hudbu a dobře, tak sbormistr s dobrým vkusem může přinést vlastně cokoli.

Můžete mě trochu zasvětit do tajů vašich zkoušek? Když něco vyberete, tak to sboristům přepříváte či pustíte, nebo jim rozdáte jen noty?

Na začátku každé zkoušky se rozezpíváme a potom začneme cvičit repertoár. Pokud jde o novou píseň, dostanou zpěváci noty. Pak s nimi cvičím jednotlivé hlasy, které s nimi i zpívám a doprovázím je na klavír. No a pak to zkusíme dát dohromady a opustíme klavír. Je to podobné jako v hudební výchově. Nahrávky obvykle nepoužívám, protože už vnucují zpěvákům určitý typ interpretace. Navíc na spoustu věcí dobré nahrávky nejsou.

Tak mě napadlo, pořizujete si své vlastní nahrávky ze zkoušek nebo z koncertů?

Zatím ne a ani jsem o tom nepřemýšlel. Živá hudba má svoje kouzlo a honba za nahrávkami není nic pro mě. Muselo by to mít nějaký účel, například vydat vlastní CD.

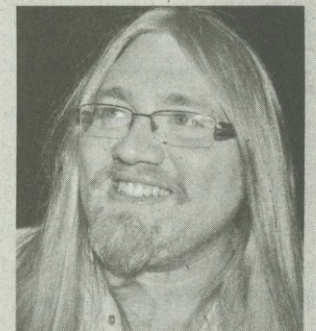
Čím vás dokážou členové sboru nejvíce nazlobit?

Když se na mě nedívají a zpívají jinak, než já diriguji...

A naopak, co vás potěší?

Když se jim to náhodou pěkně povede. (smích)

František Ostrý

Sbormistr František Ostrý bydlí v Rozseči nad Kunštátem. Od jara letošního roku dojíždí do Nového Města na Moravě, kde vede čtrnáctičlenný mužský pěvecký sbor Novocantus. Sborovým zpěvem se zabývá už delší dobu. Ve funkci sbormistra působil šest let v chrámovém sboru v Olešnici. Kromě Novocantu diriguje také smíšený sbor Tacet, který funguje při farním kostele svatého Stanislava v Kunštátě, a smíšený sbor Janáček v Boskovicích. Pochází z osmi dětí, jeho otec působí jako regenschori. Je svobodný.